

1 MAYIS 1978

27 Mart 2021

Yıldırım Koç

1 Mayıs 1977 katliamından sonra ve CHP'nin iktidarda olduğu 1978 yılında 1 Mayıs'ın Taksim'de kutlanmasının ayrı bir önemi vardı. Ayrıca, 1976 ve 1977 1 Mayıs kutlamaları sırasında DİSK'in yönetiminde TKP yandaşları varken, 1977 yılı Aralık ayındaki 6. Genel Kurul'da DİSK'in yönetiminden TKP yandaşları tasfiye edilmiş, genel başkanlığa Genel-İş Sendikası'nın genel başkanı Abdullah Baştürk getirilmişti. Fehmi Işıklar da Genel Sekreter olmuştu. DİSK'in yeni yönetimi, TKP yandaşlarının yönetiminde olduğu üye sendikalara karşı olumsuz bir tavır içindeydi. Türkiye'de siyasi saflaşmalar daha da sertleşiyor ve silahlı çatışmalar artıyordu. 1 Mayıs bu koşullarda kutlandı.

Ben de Taksim kutlamasına katıldım. Kutlama sonrasında eşimle birlikte gözaltına alındık ve ünlü Sansaryan Han'ın hücrelerinde bir gece kalmak kısmet oldu. Ertesi gün serbest bırakıldık.

DİSK'in yeni Yürütme Kurulu, 1978 yılındaki 1 Mayıs kutlamalarına, çeşitli nedenlerle, büyük önem verdi.

DİSK yönetiminin değişmiş olmasının DİSK'in eski yönetim dönemindeki politikalarından olumlu olanlar üzerinde olumsuz bir etki yaratmadığının kamuoyuna en iyi mesajının, gövde gösterisi biçiminde bir 1 Mayıs kutlaması olduğu düşünülüyordu.

1 Mayıs kutlamalarının DİSK açısından bir başka önemi daha vardı. 1 Mayıs'ı DİSK düzenliyordu. Tüm siyasal örgütler, 1 Mayıs günü DİSK'in koyduğu kurallara uyuyor, DİSK'in önderliğini kabul ediyorlardı. 1 Mayıs kutlamalarının başarısı DİSK yönetiminin hanesine yazılıyordu.

Özellikle 1 Mayıs 1977 saldırısı ve katliamının ardından 1978 yılında 1 Mayıs'ın güçlü bir biçimde Taksim'de DİSK tarafından kutlanması, DİSK'in yeni yönetiminin büyük bir başarısı olarak algılanacak ve sunulacaktı. Bütün siyasal örgütlerin yeni bir olay yaşanmaması için gereken tüm özeni gösterecekleri ve tüm güçlerini Taksim'e yığacakları bir kutlama, DİSK'in yeni yönetiminin işini daha da kolaylaştırıyordu. DİSK'in doğrudan eylem gücü olmayan Yürütme Kurulu, 1 Mayıs kutlamalarının tekeli kendinde bulundurarak 1 Mayıs'a katılan örgütlerin gücüyle gövde gösterisi yapma peşindeydi.

1 Mayıs 1977'de birbirine karşı düşmanca tavırları nedeniyle sorun yaratan siyasal hareketler, 1 Mayıs 1978'de aynı meydana miting yaptı. DİSK yönetiminin bu saflaşma ve düşmanlıkta taraf olmaması, olayların çıkmamasına önemli katkıda bulundu.

1 Mayıs 1978 gerçekten görkemli bir gösteri oldu; ancak, DİSK'in değil, TKP'nin ve bir ölçüde de Devrimci Yol ile Devrimci Sol'un gövde gösterisi biçiminde gelişti. DİSK'in yönetiminde bulunan sendikacıların sendikalarının katılımı sınırlıydı. Özellikle 1978 yılındaki 1 Mayıs, işçi sınıfının birliğinin ve gücünün gösterildiği bir toplantı olmaktan çıktı, sosyalist/komünist siyasal örgüt ve hareketlerin gövde gösterisine dönüştü. Davul DİSK'in boynundaydı; tokmak ağırlıklı olarak TKP'nin, bir ölçüde de Devrimci Yol'un elindeydi. Bu durum DİSK yönetimini ciddi bir biçimde ürküttü.

Bu koşullarda, bir sonraki yılın 1 Mayıs kutlamaları DİSK yönetimi için herhalde bir karabasana dönüştü. DİSK yöneticileri 1979 yılında İstanbul'da 1 Mayıs kutlamalarının yasaklanmasıyla büyük bir yükten kurtuldular. DİSK yöneticilerinin 1979 yılında 1 Mayıs'ı İstanbul'da kutlamakta bu kadar ısrarlı olmaları ve başka herhangi bir alternatifi reddetmelerinin arkasında büyük olasılıkla bu düşünce yatıyordu. 1979 yılında TKP'nin gövde gösterisine dönüşecek bir İzmir mitinginin sorumluluğunu

üstlenmek de hiç akıllıca değildi. DİSK yönetiminin 1979 yılındaki 1 Mayıs kutlamalarındaki tavrını anlayabilmenin yolu 1 Mayıs 1978'i incelemekten geçmektedir.

TKP'nin denetimindeki Konuk Yayınları, "1 Mayıs 1978" isimli kitabının Önsöz'ünde şu değerlendirmeyi yapıyordu: "Bu yıl 1 Mayıs Alanı'nda 'Türkiye Komünist Partisine Özgürlük' isteminin yaygın bir şekilde yükseltilmesi, bu gösterinin önceki yıllardakilere oranla belirgin farklarından biridir. Bununla birlikte, daha da önemlisi, faşistler ve Maocular dışında en geniş kesimlerin, aynı alanda birikerek, en demokratik istemlerini birarada dile getirmiş olmalarıdır. (...) Bu yılki dev gösterinin başka bir özelliği de, Maoculuğun, işçi sınıfına düpedüz düşman özünün yeni bir kanıtını daha vermiş ve 1 Mayıs konusunda gericilikle, yalnızca ağız birliği değil, eylem birliği de yaptığını göstermiş olmasıdır." (Konuk Yayınları, 1 Mayıs 1978, İst., 1978, s.7)

Konuk Yayınları'nın, 1 Mayıs 1978 gösterilerinde "Türkiye İşçi Sınıfının 1 Mayıs Belgileri" olarak saydığı 47 slogan arasında şunlar da yer alıyordu (Konuk Yayınları, a.g.e., 1978, s.10-11): Türkiye Komünist Partisi'ne özgürlük; bölgemizde barış-güvenlik; komşularımızla, sosyalist ülkelerle dostluk ve işbirliği; Sovyetler Birliği ile dostluk ve saldırmazlık anlaşması imzalsın; yaşasın TKP – işçi sınıfının Marksçı-Leninici öncüsü; komünistler! işçi sınıfının politik birliği yolunda TKP'nin güçlenmesi için savaşın; yaşasın ulusların kendi yazgılarını özgürce belirleme hakkı; ulusal ezgiye, şovenist baskıya karşı Kürt halkının hak eşitliği için savaş; yaşasın Türk, Kürt, tüm ulusal azınlıklardan emekçilerin ortak düşman emperyalizme, faşizme ve her türlü ayrılıkçılığa karşı savaş birliği; sosyalizme açılan ileri demokrasi için savaş; yaşasın Marksizm-Leninizm; anti-komünizme, anti-Sovyetizme, sağcı, 'solcu' oportünizmin her türüne karşı aralıksız savaş; Maoculuğa, Troçkizme, anarşizme ve reformizme karşı savaş; dünya devrim sürecinin öncü gücü, barış ve sosyalizmin yıkılmaz kalesi Sovyetler Birliği'ne, yüce Lenin'in partisi SBKP'ye selam; yaşasın dünya sosyalist sistemi; yaşasın dünya komünist ve işçi hareketinin birliği; yaşasın ulusal kurtuluş savaşı veren halklar.

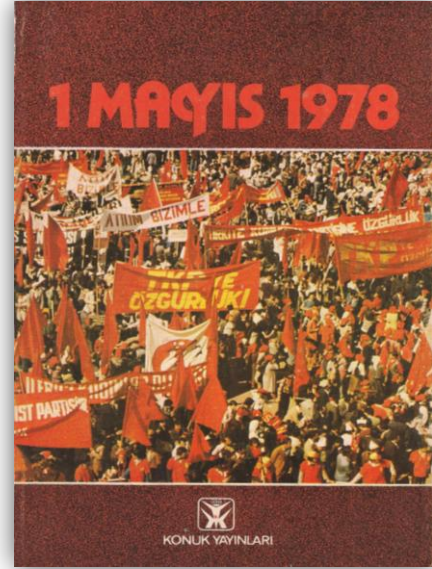
Mitingde kullanılan pankartların bir bölümünün üzerinde, (TKP'nin resmi yayın organı olan) "Atılım bizimle" yazıyordu. Bazı kişiler de TKP Genel Sekreteri İsmail Bilen'in portresini taşıdılar. TKP'nin denetimindeki **Politika Gazetesi**'nin manşeti de, "Yüzbinler Türkiye Komünist Partisine Özgürlük İstedi" idi. (**Politika Gazetesi**, 2.5.1978)

TÜRK-İŞ, 1 Mayıs kutlamaları öncesinde bağlı kuruluşlara bir talimat gönderdi ve DİSK'in toplantılarına katılmamasını istedi. Merkezîyetçi bir yapısı olmayan TÜRK-İŞ'in bu tür talimatlarının hiçbir etkisinin olmadığı herkes tarafından biliniyordu. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Halil Tunç ve Genel Sekreteri M.Sadık Şide'nin imzalarıyla TÜRK-İŞ teşkilatına gönderilen 20 Nisan 1978 tarihli talimat aşağıda sunulmaktadır:

"Özellikle geçen yıl kanlı olaylara ve acısı hala onarılmayan ölümlere, yaralanmalara, sakat kalmalara neden olan bu tip törenlere Anayasaya, hürriyetçi demokrasiye ve insan haklarına dayalı milli, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine yürekten bağlı Türk-İş Topluluğunun katılmasında hiçbir yarar bulunmamaktadır. Kaldı ki, bu törenler Marksist ideolojiyi benimsediklerini kamuoyuna açıklamakta tereddüt etmeyen karşı bir kuruluş tarafından düzenlenmektedir.

"Ulusumuzun esenliği, ülkemizin bölünmezliği ve insanlarımızın mutluluğu bakımından da, ülkenin huzura muhtaç bulunduğu böyle bir dönemde bu kabil belli amaçlara yönelik gösterilere katılmanın doğru olmayacağı kanaati camiamızda yaygındır.

"Konuyu müzakere eden İcra Kurulumuz Teşkilatımızın Disk tarafından düzenlenen toplantılara kesinlikle katılmamalarını ve bu gibi toplantılara Türk-İş üyesi işçilerin iştirak ettirilmemelerini teşkilatımıza duyurmaya karar vermiştir.

"Bilgi edinilmesini ve 1 Mayıs günü düzenlenecek toplantı, gösteri yürüyüşü ve mitinglere kesinlikle iştirak edilmemesini önemle rica ederiz." (TÜRK-İŞ'in 20.4.1978 gün ve 78/1495-29 sayılı genelgesi)

TÜRK-İŞ'e bağlı Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı İsmail Topkar da, Petrol-İş'in 24 Nisan 1978 günü toplanan 16. Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada, DİSK'in 1 Mayıs hazırlıklarını kınayarak, "50 bin sopa ile bayram kutlanmaz," dedi. (**Tercüman Gazetesi**, 25.4.1978)

DİSK, Taksim Alanı'na 1 Mayıs Alanı adını vermişti. DİSK Yürütme Kurulu imzasıyla 28 Nisan 1978 günü yayımlanan DİSK'in 1 Mayıs çağrısı şu şekildeydi: "İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan şanlı 1 Mayıs'ı bu yıl da DİSK'in öncülüğünde 1 Mayıs Alanı'nda kutluyoruz. (...) 1 Mayıs, DİSK'in sorumluluğu altında kutlanacaktır. Yürüyüş ve toplantı düzeni işçi sınıfının disiplini içinde gerçekleştirilecektir." (**DİSK Ajansı**, 75, 28.4.1978)

DİSK, 1 Mayıs kutlamalarıyla ilgili olarak, 28 Nisan 1978 günü "**1 Mayıs Birlik-Dayanışma-Mücadele**" isimli bir kitapçık yayınladı ve dağıttı. (DİSK, **1 Mayıs Birlik-Dayanışma-Mücadele**, Yay.No.25, İst., 1978, 64 s.)

TİKP Başkanı Doğu Perinçek, 24 Nisan 1978 günü düzenlediği basın toplantısında, DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün Moskova Radyosu'nun çağrılarını kulak verdiğini ileri sürerek şunları söyledi: "Partimiz, küçük gruplarla değil, işçi sınıfı ile birleşmeyi esas almakta ve işçi sınıfımızın çizgisini çizmektedir. Emekçi halkın bulunmayacağı ve her türlü tertibe açık bulunan gösteriye katılmayacağımızı bütün halka ilan ediyoruz. Demir yüklü işçi sınıfımızı ve bütün halkımızı Baştürk yönetimini protesto etmeye çağırıyoruz. Kemal Türkler, Mehmet Ertürk ve onların kuyruğundan giden Baştürklerin gösterisine katılmayın ve 1 Mayıs'ın devrimci anlamına gölge düşürmek isteyenleri yalnız bırakın." (**Tercüman Gazetesi**, 25.4.1978)

TİKP Merkez Komitesi ise yayınladığı 1 Mayıs bildirisinde şunları söyledi: "ABD ve Sovyetler Birliği'nin yurdumuzda efendi olmak için her geçen gün daha şiddetli bir rekabet içine girdikleri ve gericiliğin halkımıza karşı azgın saldırı ve tertiplere kalktığı şu dönemde, işçi sınıfımıza büyük görevler düşmektedir. Bu görev en başta 45 milyonluk Türkiye halkını, iki süper devlete ve gericiliğe karşı sınıksız birleştirmektir. (...) Bugün sosyalizm maskesi takan hainler, yani revizyonistler, işçi sınıfını bölmeye, bütün halkı Sovyet sosyal-emperyalizmine boyun eğdirmeye çalışıyor. İşçi sınıfımızı ve halkı birleştirmek görevimizi başarmak, bugün revizyonizme karşı mücadeleden geçmektedir." (**Aydınlık Gazetesi**, 1.5.1978, s.7)

Bank-İş, İleri Maden-İş, İleri Müzik-İş, İstanbul Bank-Sen ve Tüm Maden-İş Sendikaları ise, 30 Nisan 1978 günü gazetelere verdikleri ilanda, DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs mitingine katılmayacaklarını açıkladılar: "Modern revizyonistlerin etkinliğindeki DİSK'in reformist yönetiminin almış olduğu halk kitlelerini bölücü, provokasyon ortamı yaratıcı ve hakim sınıflara hizmet edici kararını protesto eder, bu gerici kararın devamından dolayı işçi sınıfımıza ve halkımıza karşı sorumluluk açısından 1 Mayıs gösterisine kesin olarak katılmayacağımızı bildiririz. Kitlelerin DİSK'in bu gerici kararına karşı uyanık olmalarını belirtiriz." (**Cumhuriyet Gazetesi**, 30.4.1978)

CHP'li 30 milletvekili ve senatör, Millet Meclisi Başkanlığı'na 29 Nisan 1978 günü verdikleri bir kanun teklifiyle, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kabul edilmesini istediler. Kanun teklifini imzalayanlar arasında Kemal Anadol, Mustafa Gazalci, Erol Saraçoğlu, Ertuğrul Günay, Süleyman Genç ve Nedim Tarhan vardı. (**Hürriyet Gazetesi**, 30.4.1978)

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk İstanbul'da Merter'deki DİSK Genel Merkezi'nde 29 Nisan 1978 günü bir basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısına CHP'li 18 milletvekili ve 1 senatör de katıldı. Abdullah Baştürk, "İşçi sınıfımız ve emekçi halkımıza düşman olanlar bir şey yapamayacaklarını anlayınca, dedikodu ve entrikalarla işçilerin 1 Mayıs törenine katılmasını önlemeye çalışıyorlar; işçileri kırlara çiçek toplamaya göndereceklerini sanıyorlar; ülkemizin dört bir yanından gelen disiplinli gücümüz bir kez daha dost ve düşmana gösterilecektir," dedi. CHP'li parlamenterler ise "CIA'nın Türkiye'de cinayet işlediğini" ileri sürdüler ve 1 Mayıs'a 60 CHP'li parlamenterin katılacağını belirttiler. (**Milliyet Gazetesi**, **Hürriyet Gazetesi** ve **Tercüman Gazetesi**, 30.4.1978)

DİSK Yürütme Kurulu'nun 1 Mayıs 1978 bildirisi aşağıda sunulmaktadır:

“İŞÇİLER, KÖYLÜLER, MEMURLAR, TEKNİK ELEMANLAR, ÖĞRETMENLER, ÖĞRENCİLER, İLERİCİLER, YURTSEVERLER, TÜM EMEKÇİLER

“İşçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü olan şanlı 1 Mayıs’ı bu yıl da DİSK’in öncülüğünde 1 Mayıs Alanı’nda kutluyoruz.

“Mayıs 1977’nin faşist MC’si yok artık iktidarda. İzin vermeyeceğiz işbirlikçilerin provokasyonlarına. Kenetlenecek tüm emekçilerin kolları birbirine. Her türlü önlem görevli ve sorumlularca alınacak.

“Yine türkülerimizle, marşlarımızla, bayraklarımızla, istemlerimizi haykırarak dolacağız alanlara. Yine sömürüye, emperyalizme, faşizme, şovenizme karşı mücadelede tek ses tek yumruk olduğumuzu göstereceğiz.

“Her 1 Mayıs egemen sınıflara korku, işçi sınıfına ise UMUT VE MÜCADELE AZMİ verir.

“Yine korkuyorlar. Kapitalist sınıfın denetimindeki gerici partiler, sarı sendikalar, bir takım düzmece kuruluşlar, yani işçi sınıfının emekçilerin düşmanları, EMEĞİN BAYRAMI’na gölge düşürmeye, ardı ardına çağrılar yaparak emekçi halkın kendi bayramına katılmasını engellemeye çalışıyorlar. Böylelikle işçi sınıfının korkacağını ve yıkılacağını sanıyorlar.

“Asıl korkan onlardır. Çünkü onlar, işçi sınıfının uluslararası dayanışmasından doğacak sonlarını görüyorlar. İşçi sınıfının tüm emekçilerle güç ve eylem birliği içinde olmasından korkuyorlar. 20 MART FAŞİZME İHTAR EYLEMİ’yle daha da pekişen anti-faşist, anti-emperyalist birlikten korkuyorlar.

“Sömürü ve baskı düzeninin sona ermesinden korkuyorlar. Çünkü çıkarları sömürünün sürmesini gerektiriyor.

“1 Mayıs bizim bayramımız. Yüzbinlerce emekçi yine bayramını coşkuyla, inanç ve kararlılıkla kutlayacaktır. Hiçbir güç ve tertip bunu engelleyemeyecek, dost ve düşman işçi sınıfının ve tüm emekçilerin gücünü bir kez daha görecektir.

“1 Mayıs DİSK’in sorumluluğu altında kutlanacaktır. Yürüyüş ve toplantı düzeni işçi sınıfının disiplini içinde gerçekleştirilecektir.

“Ülkemizin dört bir yanından; gücümüzü ve birliğimizi bir kez daha dost ve düşmana göstermek için 1 Mayıs Alanı’na yürüyeceğiz.

“Selam olsun şanlı 1 Mayıs bayrağını yükseltenlere,

“Selam olsun 1 Mayıs’ta 1 Mayıs Alanı’na yürüyenlere!” (DİSK, 7. Genel Kurulu Çalışma Raporu (Haziran 1980), İst., 1980, s.149-150)

Yukarıda da belirtildiği gibi, DİSK için 1 Mayıs’ın özel bir önemi vardı. 1 Mayıs, “DİSK’in sorumluluğu altında” kutlanıyordu. DİSK, bu tavrıyla, tüm sol siyasal örgütlerin ve demokratik kitle örgütlerinin önünde ve üstünde bir konuma erişiyordu. DİSK’in 1 Mayıs bildirisinde bu hava açıkça görülmektedir. Ancak bu hava yalnızca 1 Mayıs meydanlarıyla sınırlı kalıyordu. DİSK, diğer etkinliklerde ve ilişkilerde bu konumunu yitiriyordu.

1 Mayıs Taksim Mitingi başarılı ve olaysız bir biçimde gerçekleştirildi. **Politika Gazetesi**, katılımcıların sayısının yarım milyonu aştığını ileri sürdü. **Cumhuriyet Gazetesi** ise “Yüzbini aşkın kişi” ifadesini kullandı. **Dünya Gazetesi**’nin tahmini de, “civar illerden gelenlerle 100 bin kişi” idi. (**Dünya Gazetesi**, 2.5.1978)

Mitinge CHP’li 24 parlamenter katıldı.

Mitinge katılanlar Beşiktaş ve Karaköy’de toplandılar. Saat 10.30’da yürüyüş başladı. DİSK tarafından daha önce mitinge alınmayacağı açıklanan bir grup, Karaköy’de yürüyüşe katılmak istedi, ancak polis tarafından dağıtıldı. Yürüyüş ve mitinge 52 demokratik örgüt ve çeşitli siyasal dergiler katıldı.

Yürüyüş, 16.00’ya kadar sürdü. Bu saatte DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar kürsüye çıkarak mitingi başlattı. Saygı duruşunun ardından, Abdullah Baştürk konuşmasına başladı. Baştürk’ün konuşmasının bir bölümü şöyleydi: “Diğer istemlerinin yanı sıra DİSK TCK’nın 141. ve 142. maddelerinin kaldırılması için mücadele edecektir. DİSK faşist yuvalarının dağıtılması için mücadele edecektir. DİSK ırkçı ve şoven baskıların sona erdirilmesi için mücadele edecektir. DİSK genel grev hakkının tanınması için mücadele edecektir. DİSK lokavtın yasaklanması, tüm çalışanlara grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının tanınması için mücadele edecektir. DİSK referandumun yasalaşması için mücadele edecektir. DİSK, NATO ve CENTO benzeri emperyalist örgütlerden çıkılması için mücadele edecektir. DİSK ikili anlaşmaların yırtılması gibi istemlerin hayata geçirilmesi için mücadele edecektir.” (DİSK, a.g.e., 1980, s.494)

Milliyet Gazetesi mitingde TKP'lilerin etkinliği konusunda Şu değerlendirmeyi yapıyordu: "Tören boyunca alana en fazla hâkim olan slogan, 'Türkiye Komünist Partisi'ne özgürlük' oldu. Maden-İŞ, İGD ve İKD'liler sloganları bir ağızdan söylediler. Törenden sonra da büyük boydaki 'Türkiye Komünist Partisi'ne Özgürlük' yazılı dövizleri sapsarını toprağa gömerek alanda bıraktılar. Binlerce kişi alanı terk ederken, dövizler alanda duruyordu. Bu dövizleri kuruluşlar, alana girdikten sonra açtılar." (*Milliyet Gazetesi*, 2.5.1978)

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi M.Aydan Bulutgil 12 Eylül sonrasında emniyet ifadesinde, TKP'nin adını duyuracak pankartlarla ilgili kararın TKP MK Plenumu'nda alındığını belirtmektedir. Buna karşılık pankartların hangi kortejlerde taşınacağına dair bir karardan söz etmemektedir. (Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı (İstanbul), *İddianame, DİSK, DİSK'e Bağlı Sendikalar, DİSK ile Ortak Amaç ve Faaliyetlerde Bulunan Kişi ve Kuruluşlar Soruşturması: I: DİSK*, İstanbul, 1981, C.1, s.630)

2 Mayıs 1978 tarihli **Politika Gazetesi**'nin manşeti, "Yüzbinler Türkiye Komünist Partisi'ne Özgürlük İstedi" idi. Aydın Engin'in yazısının başlığı "TKP GüneŐi Gördü" idi. Aydın Engin Şunları söylüyordu: "İzlenimlerimizin bu en sıcak, en yoğun anında, '1 Mayıs 78'e damgasını vuran nedir?' sorusuna tek cevabımız var: TKP, dün 1 Mayıs Alanı'nda güneŐi gördü. Bugün Türkiye'de 142. madde yürürlüktedir. Bugün Türkiye'de, Türkiye Komünist Partisi üzerine bir yasak vardır ve yürürlüktedir. Ancak egemen sınıfların Türkiye İŞçi Sınıfı'nın siyasal örgütüne karşı ördüğü yasak duvarı dün kırıldı. (...) Dün Türkiye Komünist Partisi güneŐi gördü. Bu gerçektir. Balçıkla da, 141 ve 142 ile de, yalanla da dolanla da örtülemeyecek bir gerçektir bu. 1 Mayıs Alanı'nı dolduran 'Türkiye Komünist Partisi'ne Özgürlük,' 'Atılım Bizimle,' 'TKP'ye Özgürlük' yazılı pankartlar, dev boyutlu bez dövizler göklere yükselirken, yüzbinler 'TKP'ye Özgürlük' diye haykırırken, 141 ve 142. maddelerin artık ölü birer hukuk kuralı olarak sırtttığını yüzbinler gördü." (*Politika Gazetesi*, 2.5.1978)

Milliyet'in manşeti "1 Mayıs Olaysız Geçti" idi. (*Milliyet Gazetesi*, 2.5.1978) **Günaydın**'ın manşeti, "Tahrikler BoŐa Çıktı, 1 Mayıs İŞçi Bayramı Olaysız Geçti" biçimindeydi. (*Günaydın Gazetesi*, 2.5.1978) **Barış Gazetesi** de "1 Mayıs Olaysız Geçti" manŐetini kullanmıştı. (*Barış Gazetesi*, 2.5.1978) **Tercüman Gazetesi**, 1 Mayıs mitingini, "Taksim Dün Kızıla Boyanmıştı" başlığıyla verdi. (*Tercüman Gazetesi*, 2.5.1978) **Bayrak Gazetesi**, "İstanbul'da Komünist İhtilal Provası Yapıldı; Hükümet DİSK'e Teslim Oldu, Halk Dün Tam Bir Kâbus Yaşadı" başlığıyla yayınlandı. (*Bayrak Gazetesi*, 2.5.1978) **Son Havadis**'in manşeti, "Hükümet İstanbul'u Terketti" idi. (*Son Havadis Gazetesi*, 2.5.1978) **Hergün Gazetesi**, "1 Mayıs İkinci Defa Kızıla Boyandı; İstanbul, Dün Ölü Őehirdi" manŐetiyle yayımlandı. (*Hergün Gazetesi*, 2.5.1978)

6. Genel Kurul'dan sonraki günlerde DİSK'in söylemine anti-Őovenizm de girdi. Abdullah Baştürk'ün yukarıdaki aktarılan konuşmasına bu kavram da konmuştu. Ayrıca, DİSK'in 7. Genel Kurulu'na sunulan **Çalışma Raporu**'nda 1978 yılındaki 1 Mayıs kutlamaları değerlendirilirken Őöyle deniyordu: "1 Mayıs 1978'e en kolektif bir biçimde Türkiye'deki tüm anti-faşist, anti-emperyalist ve anti-Şovenist güçlerin ortak katılımıyla hazırlanılmıştır. (...) Anti-faşist, anti-emperyalist ve anti-Şovenist eylem birliğinde asıl olan bütün demokratik güçlerin istemlerinin savunulmasıdır." (DİSK, a.g.e., 1980, s. 148, 153)

"Anti-Őovenizm" kavramının siyasal alandaki uzantılarının DİSK yönetimi tarafından yeterince kavrandığı tartışmalıdır. Örneğin, 1975 Mayıs'ındaki 5. Genel Kurul'dan sonra da bazı sendikacılar, ne olduğunu ve ne gibi siyasal etkilere yol açtığını bilmeden, "toplumsal ilerleme," "ileri demokrasi," "faşizme geçit yok," "sınıf ve kitle sendikacılığı" gibi belirli bir siyasi görüşle özdeşleşmiş kavramları da kullanıyorlardı. "Anti-Őovenizm" kavramının da o yıllarda DİSK'te çalışan ve bazı sol örgütlenmelere bağlı uzmanların etkisiyle DİSK'in söylemine girdiği düşünülebilir. Tüm yaşamları günlük sorunlara günlük çözümler arayarak geçen ve uzun dönemli siyasi perspektifi olmayan Baştürk ve arkadaşlarının, bu ve benzeri kavramlar aracılığıyla bazı sendikacıların desteğini almayı hesaplamış olmaları da mümkündür.

Bu aylarda DİSK'in yeni Yürütme Kurulu'nun TKP'li örgütlenmelerle anlaşmazlığı devam etti. TKP'liler, DİSK'i ele geçirmiş olan yeni yönetimin güçsüzlüğünü gayet iyi biliyorlardı. Bu nedenle, bu kez güçlerini her vesileyle göstererek, DİSK'in çeşitli sendikalarını ele geçirme çabalarını yoğunlaŐtırdılar. Bu nedenle de, TKP'nin denetimi altındaki örgütlenmeler, DİSK'in eylemlerine katılmayı ve kendi propagandalarını yapmayı kararlı bir biçimde sürdürdü. Bu örgütlenmelerden biri

de İlerici Gençler Derneği (İGD) idi. DİSK Yürütme Kurulu ise TKP'nin bu gövde gösterisi girişimlerine karşı, İGD ile ilişkileri kesme kararı aldı. Ancak daha sonra İGD'nin hatalarını kabul etmesi ve bu hataları tekrarlamayacağı sözünü vermesi üzerine, bu karar koşullu olarak askıya alındı. DİSK Yürütme Kurulu'nun bu konudaki kararı aşağıda sunulmaktadır:

"Demokratik güçlerin birliğini her şeyin üzerinde tutan DİSK Yürütme Kurulu 1 Mayıs 1978 gösterisinin çeşitli kurullarda değerlendirilmesinden sonra özellikle 1 Mayıs'ı izleyen günlerde Ankara'da 1 Mayıs'a katılan örgütlerle yapılan toplantılarda birçok örgütün özeleştirisi yapmasına rağmen, "yolumuz işçi sınıfının yoludur" sözünü ağızlarından düşürmeyen, ancak 1 Mayıs 1978'deki disiplinsizliği nedeniyle özeleştirisi yapma gereğini bile duymayan belli siyasetin izleyicisi örgütün sorumsuzluğunun devamı üzerine bu örgütün daha önceki bazı olumsuzluklarını da dikkate alarak 22 Mayıs 1978 tarihli toplantısında, 1 Mayıs kutlamasının hazırlık aşamasında alınan kararlara itiraz etmediği halde 1 Mayıs kutlaması sırasında bu kararlara ve işçi sınıfının disiplinine uymadığı ve DİSK'in örgütsel bütünlüğüne ve örgütsel bağımsızlığına saygı göstermediği, ayrıca bu örgüt üyelerinin DİSK sendikalarının bazılarının örgütsel bağımsızlığına müdahale ederek işçilerine karıştığı ve DİSK üyesi sendikalara karşı aynı işkollarında kurdurulan sendikaları teşvik ederek işçi sınıfının sendikal birliğini parçalamaya yönelik çabalara giriştiği saptanan İlerici Gençler Derneği (İGD) ile ilişkilerin askıya alınmasına karar vermiştir.

"Bu karar daha sonra İGD yöneticilerinin sözlü olarak bu hataları tekrarlamayacakları konusunda söz vermeleri üzerine koşullu olarak kaldırılmıştır." (DİSK, a.g.e., 1980, s. 155; **DİSK Dergisi**, Sayı: 42(4), Haziran 1978, s.30)

Halkın Kurtuluşu çizgisindeki örgüt ve kişiler Ankara'da Tandoğan Meydanı'nda, Halkın Kurtuluşu ve Halkın Birliği çizgisindekiler Adana'da ve İzmir'de 1 Mayıs kutlaması yaptılar. (**Aydınlık Gazetesi**, 2.5.1978)

İstanbul Valisi İhsan Tekin, Emniyet 1. Şube tarafından yapılan soruşturma sonunda, 1 Mayıs 1978 mitingi tertip komitesi ile mitinge katılan kuruluşlar hakkında dava açılması istemiyle İstanbul Cumhuriyet Savcılığına başvurdu. Bu başvuruyu incelemekle Toplum Suçları Savcılığı görevlendirildi. 4 ay süren soruşturma sonucunda miting ve yürüyüş tertip komitesi üyeleri Fehmi Işıklar, Burhan Şahin ve Mustafa Aktulgalı ile mitinge katılan demokratik örgütlerin 137 yöneticisi hakkında takipsizlik kararı verildi. (**Cumhuriyet Gazetesi**, 24.9.1978)

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri İsmail Bilen, TKP'nin Sesi Radyosu'nda yayınlanan 1 Mayıs konuşmasında aşağıdaki değerlendirmeleri yaptı:

"Türkiye'de bu 1 Mayıs, emperyalist dayatmalara, faşist tırmanışa, işsizliğe, pahalılığa karşı güçlü bir atılım, bir savaş günüdür. Böylesi bir savaş ancak işçi sınıfının birliği ve dayanışmasıyla başarıya ulaşabilir.

"İşçi sınıfı hareketinin birliğinin baş düşmanlarından biri sarı sendika ağalarıdır. Tunç'lar, işçi sınıfına ihanetlerini, burjuvaziye uşaklıklarını açıkça ilan ettiler ve 1 Mayıs'a katılmayacaklarını söylediler.

Burjuvazinin çıkarlarını işçi sınıfının çıkarlarına üstün tuttuklarını açıkladılar. (...)

"Faşistler, Maoçular saldırılarını yoğunlaştırıyor. Bu saldırılar Doğu'ya, Kürdistan'a doğru sarkıtılıyor. Malatya, Maraş, Ağrı olayları bunun en açık kanıtlarıdır. (...)

"TKP'li, TİP'li, öteki sosyalist partili, CHP'li, DİSK'li, Türk-İş'li işçiler, tüm emekçiler, 1 Mayıs'da elele verip alanları, caddeleri doldururlarsa, 'Faşizme geçit yok!' belgisi faşizmin önünde yıkılmaz gerçek bir duvar olur. Bu gerçekten Ulusal Demokratik Cephe'nin oluşması için bir temel taşı olur." (**Ürün Sosyalist Dergi**, Sayı 48, Haziran 1978)

TKP'nin **Atılım Dergisi**'nde "1 Mayıs'ın Öğrettikleri" yazısında da şu değerlendirme yer alıyordu:

"1 Mayıs gösterisini değişik politik ve sendikal akımlara, örgütlere bağlı işçilerin kurduğu '1 Mayıs komiteleri' hazırladı. Hazırlıkların böyle ortaklaşa yapılması, işçi sınıfının birliğinin güçlenmesine yardım

etmiştir. Bütün yığınsal hareketlerin, grevlerin bu biçimde hazırlanması birliği daha da güçlendirecektir. (...)

"Maoculararın 1 Mayıs gösterilerine sokulmaması önemli bir başarıdır. Bu önlem onların işçi sınıfı içinde soyutlanmasını daha da hızlandırmıştır. Ama bunlarla savaş bitmemiştir.

"Komünistlerin 1 Mayıs'dan çıkaracakları sonuçlar vardır. Bir kez, 1 Mayıs Komiteleri'ni dağıtmamak gerek. Bu komiteler faşist tırmanışı geriletmek, ulusal demokratik güçlerin yığınsal eylemlerini örgütlemek gibi ödevleri başarabilir. İşçi-köylü bağlaşıklığını daha yüksek bir aşamaya ulaştırmaya varabilir. Sonra, 1 Mayıs eylemine aktif katılan, onu oluşturan bütün ilerici, demokratik örgütlerin bir forum düzenlemesi, bu forumda somut anti-faşist, anti-emperyalist bir savaş platformu çizmesi de ertelenemez bir görev olarak gündemde duruyor. Böylelikle 1 Mayıs'ın kazanımları, anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin eylem ve cephe birliğini güçlendirmek savaşımında yeni bir çıkış noktası oluşturabilir." ("1 Mayıs'ın Öğrettikleri," **Atılım Dergisi**, Sayı 54, 1 Haziran 1978, s.1)

Taksim'de 1 Mayıs 1978 kutlaması, özellikle TKP'nin ve Devrimci Yol Hareketi'nin gövde gösterisi olarak gerçekleşti. Türkiye tarihinde ilk kez işçi sınıfının epeyce geniş bir kesimi, komünistlerle ve THKP/C'nin militan çizgisinin devamcısı olduğunu ileri süren bir siyasi hareketle ortak bir miting yaşadı. Ancak bu başarılı miting, 1978 yılında Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile imzaladığı önemli işbirliği antlaşmasına ve İran'da Şah karşıtı gösterilerin yoğunlaşmasına bağlı olarak, ABD emperyalizminin 12 Eylül Darbesi'nin hazırlıklarını yoğunlaştırmasına ve sermayedar sınıfın bu sürece dahil olmasına da katkıda bulundu.

